

Pashtuner och andra

Fredrik Barths bok "Afghanistan og Taliban" handlar om de statslösa samhällen inom den pashtunska folkgruppen som lever på bägge sidor av gränsen mellan Afghanistan och Pakistan. Tillsammans utgör de världens största stamfolk.

Fredrik Barth är socialantropolog knuten till Boston University och Bergens Universitet. Han har levt bland pashtunerna och lärt sig deras språk pashto. Pashtunerna anses vara så många som 40 miljoner människor. Den fria mannen är central hos pashtunerna, samtidigt uppknuten i en hierarki av stammar och understammar. Allianserna skiftar fort, beroende på de hot som finns. Det handlar om ett samhälle med en stark maktrivalitet. Inte minst från sina egna kusiner är en pashtunsk man konstant hotad, påpekar Fredrik Barth. Ärobegreppet – sammanfattat i *Pashtunwali*, ett traditionellt regelverk – har stor betydelse.

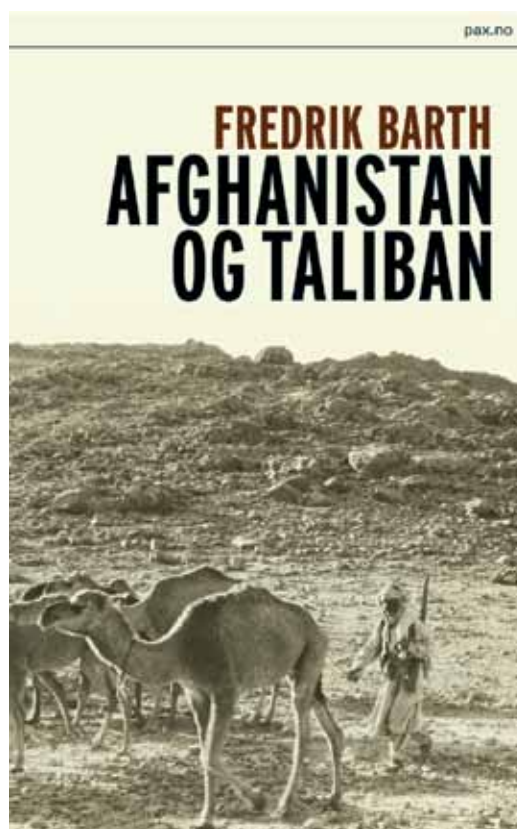
Gammaldags islam

Gränsdragningen mellan Afghanistan och Pakistan innebär en skillnad i administrativa system för de pashtuner som lever på bägge sidor om gränsen. Samtidigt känner de gemenskap. Det faktum att man är medborgare i två olika stater är inte betydelselöst. Talibanerna, med sitt starka pashtunska inslag, uppstod först bland flyktingarna i Pakistan – men fick inom kort stöd från den pakistanska staten. I Pakistan skapades vartefter egna talibangrupperingar. Dessa har samarbetat med de afghanska i olika utsträckning. Inne i Afghanistan sågs talibanerna först som ett skydd mot krigsherrarnas laglösa styre. Senare stod det klart, påpekar Barth, att de delvis stod för en gammaldags islam som blivit främmande för vanligt folk: burka för kvinnorna, stopp för flickskolor, förbud mot musik och tv.

Förlorat makt

När det gäller religionens roll är det

heliga män kallade mian, pir eller fakir, alla med högre rang än en vanlig mulla, som ger legitimitet åt lokala hövdingar. Eller manar till heligt krig när det är nödvändigt. I kristider har

de potential att mobilisera brett, vilket visade sig med talibanernas framväxt mitten på 1990-talet. Något av det mest intressanta med talibanerna är att de ändå i så stor grad har lyckats föra samman modern islamism med den mer traditionella islam som dominerat bland pashtunerna. Barths slutsats blir att det för många är ganska tillfälligt vilken sida av skiljelinjen de hamnar på, vare sig det gäller lokala eller globala förhållanden. Även när det gäller de missiler som US Air Force via sina drönare avfyrar är det ganska uppenbart att de inte bryr

sig om vilka som träffas; taliban eller civil – det gör i alla fall ingen skillnad i nordvästra Pakistan. En dramatisk konsekvens av de sista trettio åren med krig är att pashtunerna har mist sitt monopol på politisk makt i Afghanistan. Det finns numera starka politiska grupperingar som kräver att få representera alla större etniska identiteter i det mångkulturella Afghanistan: hazarer, tadjiker, uzbeker.

Går inte att vinna

Många experter på Afghanistan och pashtunerna, också Fredrik Barth, har sedan länge krävt att Nato-flyganfallen i området ska upphöra. Barth har redan från början sagt att en militär strategi aldrig kommer att fungera. Världen borde ha lyssnat på honom. Varje utländsk militär trupp som agerat i området sedan oktober 2001 tycks dock äntligen ha insett att ett krig i Afghanistan inte går att vinna. Fredrik Barths lilla bok delas enligt uppgift ut till alla norska soldater som skickas till Afghanistan. Den borde omedelbart översättas till svenska och delas ut även till våra egna Afghanistansoldater. Men även till våra riksdagsmän. Följden skulle – om politikerna verkligen läste Barths bok – förhoppningsvis bli att våra trupper togs hem.

Henrik Persson

**Afghanistan og Taliban
av Fredrik Barth
Pax Forlag, Oslo 2010, 99 sid**